

Konklusjoner fra RU i saken oversendt fra forrige kongress

Innledning om sakens forutsetninger

Den aktuelle saken er i ulike episoder spredt ut over de siste 11-12 årene diskutert og behandlet av sentralstyret. Saken ble av NSF's kongress i 2013 vedtatt oversendt Reglementsutvalget, som ble bedt om å fremlegge sine konklusjoner om den til NSF's kongress i 2014.

Saken er kompleks og per dags dato ikke lett å ta stilling til i alle detaljer, verken for RU eller kongressen. Med bakenforliggende hendelser fra sjakklivet i Finnmark strekker motsetningene i saken seg rundt 15 år tilbake i tid. Den har med ulike hendelser og utspill fra ulike aktører kommet opp med ujevne mellomrom senere.

Kildesituasjonen for å kartlegge noen av de faktiske hendelser er nå også blitt krevende. Enkelte aktører fra sakens første år er døde, andre har forsvunnet ut av sjakken, og hva gjenværende aktører kan og vil si er varierende. RU har forståelse for at mange av de som på ulike måter har blitt involvert i saken nå har ønsket å legge den bak seg og gå videre med nye oppgaver, både i og utenfor sjakken. Det har likevel medført problemer at sentrale aktører i saken ikke har hatt noen kommentarer å gi RU.

Til dette kommer at vesentlige deler av materialet i saken består av innlegg fra en digital gjestebok som nå er fjernet, og hvor det forut for det også ble slettet en del innlegg. Selv om mange enkeltinnlegg derfra er kjent, bør man åpenbart være forsiktig med å trekke sterke konklusjoner basert på noe som kan være et ufullstendig bilde.

RU har etter dette vurdert å gi kongressen beskjed om at kildematerialet ikke strekker til for å trekke noen konklusjoner i saken. Vi har under noen tvil valgt å gå videre og å fremlegge noen konklusjoner i saken, men understreker da at kildesituasjonen her gir grunn for forsiktighet i konklusjoner om aktører på alle sider.

Sakens forhistorie fra Finnmark Sjakkrets og Alta på begynnelsen av 2000-tallet er det fortsatt til dels sterkt motstridende versjoner av. Disse begivenhetene ligger nå 10-15 år tilbake i tid, og det foreligger ikke fra noen side krav om disiplinære forføyninger knyttet til den siden av saken. RU omtaler derfor bare kort disse hendelsene her som en forhistorie, og har i samsvar med fjorårets kongressbehandling fokusert på den delen av saken som angår NSF sentralt.

RU er klar over at Hardersens kritikk som fremlagt på fjorårets kongress, er avgrenset til påstått upassende støtte fra NSF til forbundets tidligere visepresident Jan S. Berglund, i perioden etter 2007-08. Ettersom NSF's håndtering tidligere også har vært gjort til et tema, blant annet i ulike brev og innlegg fra Kjell Johannessen, anser RU det likevel hensiktsmessig med en kortere omtale også av det.

Sakens forhistorie i Finnmark starter med en uenighet mellom styret i Alta SK og et av klubbens medlemmer, Steinar Hardersen, blant annet knyttet til inntekter fra en spilleautomat Hardersen hadde stående i sitt forretningslokale. Stadig mer amper uenighet kulminerte med at Hardersen ble ekskludert av Alta SKs ekstraordinære årsmøte våren 2002, med en begrunnelse som delvis ble tilsidesatt av Alta tingrett da partene senere på året møttes der. En del av Alta SKs medlemmer brøt etter dette ut og dannet Samisk sjakkforening/Komsa SK. Et til dels svært anstrengt forhold mellom

de to sjakkclubbene og noen involverte personer innen sjakkmiljøet i Alta, ble demonstrert av flere konflikter rundt lokale turneringer de kommende årene.

NSFs håndtering

NSFs engasjement i denne første fasen av saken, mens Hugo Parr var president i forbundet, begrenset seg til forsøk på meglings. Dette skjedde bl.a. da NSFs daværende generalsekretær Torstein Bae stilte som ordstyrer på Alta SKs ekstraordinære årsmøte våren 2002. NSFs engasjement i saken under Parris presidentperiode var lite kontroversielt, og har heller ikke vært noe ankepunkt fra Hardersens side. RU ser ingen grunn til å kritisere Parr eller noen av datidens sentralstyremedlemmer i NSF for håndteringen av saken.

Etter Kongressen i 2004 overtok Torstein Bae som president i NSF, med Helge A Nordahl som visepresident. Bae og Nordahl førte også en lite aktiv og lite kontroversiell kompromisslinje i Alta-saken. NSFs rolle i saken ble mer aktiv og mer kontroversiell etter kongressen i 2006, da Nordahl gikk av som visepresident og ble etterfulgt av Jan Sigmund Berglund. Berglund deltok, etter å ha blitt valgt til visepresident, fortsatt aktivt i en til dels svært skarp debatt rundt saken innen det nordnorske sjakkmiljøet. Dette skjedde blant annet gjennom gjesteboken på Tromsø SKs hjemmeside. President Bae tok opp med Berglund at han anså denne dobbeltrollen som visepresident og åpenhjertig nettdebattant for uheldig; Berglund valgte etter dette å søke seg fritatt fra vervet som visepresident.

RU sier seg her enig med daværende president Baes vurdering av at det kunne sette NSF i en krevende situasjon når en sittende visepresident gikk offentlig ut med til dels sterke synspunkter i en lokal sak som på det tidspunkt var under politietterforskning, og hvor det ikke forelå noen disiplinær kjennelse e.l. fra NSF. Det er imidlertid RUs oppfatning at Berglund tok konsekvensen av dette innen rimelig tid, da han valgte å søke seg fritatt fra sitt verv som visepresident i NSF. NSFs sentralstyre støttet senere i 2006-07 verken forsøk fra Berglund og hans støttespillere på å fremme disiplinærsak mot Hardersen, eller forsøk fra Hardersen og hans støttespillere på å fremme disiplinærsak mot Berglund. RU har ingen innvendinger verken mot de beslutningene eller mot sentralstyrets øvrige håndtering av saken i de to årene etter Berglunds avgang.

På kongressen i 2007 avsluttet Torstein Bae sin periode som president i NSF, og Jøran Aulin-Jansson ble valgt som ny president. Samtidig blusset stridighetene innen sjakkmiljøet i Alta og Finnmark opp mer dramatisk enn noen gang tidligere. Dette var knyttet til at Lotteri- og stiftelsestilsynet fratok Komsa SK status som lotteriverdig organisasjon, fordi man anså at klubben ikke oppfylte kravet om aktivitet rettet mot ungdom under 18 år. Lotteri- og stiftelsestilsynet omgjorde etter svar fra Komsa SK sin egen beslutning, men gikk senere igjen videre med saken. Dette synes delvis å ha vært basert på innspill fra foreninger i andre deler av foreningslivet i Alta og fra andre deler av sjakklivet i Nord-Norge, som beskyldte Komsa SK/Hardersen for juks med medlemslister og medlemsregistrering. Saken fikk etter dette også betydelig oppmerksomhet i lokale og regionale media, og Lotteri- og stiftelsestilsynet anmeldte både Hardersen og Komsa SK. Hardersen ble her anmeldt for svindel og dokumentfalsk.

Treg behandling i rettsvesenet bidro til at saken i flere år ble hengende igjen som en mørk sky over sjakkmiljøet i Finnmark generelt og Alta spesielt. Hva angikk Hardersen konkluderte Vest-Finnmark

Politidistrikt 26.10.2011 med ikke å ville forfølge saken, fordi den ikke ble ansett som et straffbart forhold, mens saken mot Komsa SK fra deres side ble henlagt fordi foretaksstraff ikke ble ansett hensiktsmessig. 20.12.2011 innstilte politiadvokaten på at Hardersens sak ikke var å anse som et straffbart forhold, men at man ønsket å gå videre mot saken med Komsa SK. 20.12.2012 meddelte så statsadvokaten sin endelige beslutning om å henlegge sakene mot både Komsa SK og Steinar Hardersen "etter bevisets stilling".

Sakens rettslig status våren 2013 var etter dette at sakene både mot Komsa SK og Steinar Hardersen var lagt døde. Det forelå i NSF ingen disiplinærsak verken mot Hardersen eller noen andre involverte enkeltpersoner på noen side i saken.

Hardersen foreslo til NSF's kongress 2013 å innrapportere sentralstyret i NSF for disiplinær behandling i RU "for å ha forsterket Jan Sigmund Berglunds terroristaktiviteter mot Steinar Hardersen". Dette ble ikke vedtatt, men et flertall på kongressen vedtok altså å be RU gjennomgå saken til ny behandling på kongressen i 2014.

Hardersens misnøye med NSF, senere konkretisert i kontakt med RU, har følgende to hovedpunkter:

- 1) Hardersen anser at han under etterforskningen burde fått en støtte han ikke opplevde å få fra NSF. Tvert i mot opplevde han å bli utsatt for en belastende mistenkeliggjøring, idet et brev fra president Aulin-Jansson datert 29.01.2008 omtalte saken som "svært alvorlig".

RU kan ikke se at ordlyden i brevet som helhet innebærer noen forhåndsdom, eller gir grunnlag for noen kritikk av NSF's sentralstyre. Vi finner det rimelig at Aulin-Jansson som president inntok en avventende posisjon i en situasjon hvor en sak som var under politietterforskning og som avhengig av utfallet kunne bli til skade for sjakkens omdømme. Det var ikke et naturlig tidspunkt verken for støtteerklæringer eller fordømmelser. Brevet ber om informasjon fra Komsa SK og Hardersen i sakens anledning, uten å trekke noen konklusjoner om dens utfall. Det kan ikke sies å innebære noen form for forhåndsdom fra presidenten og sentralstyret, selv om det kan være forståelig at Hardersen i en krevende situasjon oppfattet dette som et ytterligere press.

Det kan være delte meninger om presidenten og sentralstyret håndterte saken optimalt når saken var avsluttet i rettsvesenet med det utfall den fikk, og om NSF etter det burde kontaktet Hardersen og/eller andre aktører i saken for å ta initiativ til et forsoningsmøte. RU finner likevel ikke at det foreligger noe grunnlag for å si at verken Aulin-Jansson som president eller sentralstyret som organ har håndtert saken på en måte som gir grunn til disiplinære forføyninger. Med unntak av presidenten er for øvrig nesten hele sentralstyret byttet ut på de årene som er gått siden de aktuelle hendelsene i 2007-08, noe som begrenser sterkt hvilket ansvar dagens sentralstyre kan tillegges for disse.

- 2) Hardersen anser at sjakkkontoret, ledet av Dag Danielsen (den gang felles generalsekretær for USF og NSF), i 2007-08 bidro til å blåse opp saken ved selv å be Lotteri- og stiftelsestilsynet om informasjon i saken – og ved å gi tilsynet misvisende informasjon om medlemssituasjonen i Komsa SK. Som bevis for dette anføres en e-post fra 30.06.2007 hvor USF-sekretær Bendik Bjerke bekrefter å ha mottatt en medlemsliste for Komsa SKU, mens Dag Danielsen i en

erklæring sendt Lotteri- og stiftelsestilsynet 23.01.2008 oppgir at Komsa ikke var innmeldt i og aldri hadde hatt medlemmer i USF.

RU finner at sjakkkontoret her hadde dekning for begge beskjeder, idet Bjerke i sitt svar klart meddelte at et lokallag i USF måtte opprettes uavhengig av NSF-klubben. Dette synes ikke å ha blitt gjort på forskriftsmessig måte før en stund etter overnevnte hendelser. I kjent korrespondanse synes Hardersen/Komsa SK i det hele tatt å ha hatt problemer med å forstå forskjellen på USF-lokallag og NSF-lokallag; man snakker gjentatte ganger om "NSFU" mange år etter at USF ble dannet. Dette er imidlertid et forhold som i seg selv ikke var avgjørende for om Komsa var støtteberettiget, idet mindreårige medlemmer av NSF-klubben kunne vært nok til å oppfylle Lotteri- og stiftelsestilsynets krav om aktivitet rettet mot barn og unge.

Både daværende og senere korrespondanse mellom Hardersen/Komsa SK og sjakkkontoret synes, uavhengig av den detaljen, preget av at man i noen grad snakker forbi hverandre. Det kan sikkert diskuteres om kontorets ansatte ga høy nok prioritet til å oppklare disse misforståelsene og avklare saken om den aktuelle medlemslisten/det aktuelle lokallaget. Prioritering av kontorets arbeidsoppgaver i 2007-08 er imidlertid nesten umulig å vurdere i ettertid, og kan uansett ikke sies å være noen grov forsømmelse fra kontorets side.

RU finner etter dette at Hardersen har rett i sin påstand om at en medlemsliste fra Komsa SK var sendt sjakkkontoret i 2007. Påstander fra nettdebatter, sirkulerte brev o.l. om at medlemslisten over unge medlemmer bare var sendt Stiftelses- og lotteritilsynet, er det således ikke dekning for. Danielsen/sjakkkontoret hadde likevel dekning for sin erklæring om at Komsa ikke hadde registrerte medlemmer i USF i januar 2008. Muligvis burde forutsetningene for det utsagnet vært utdypet noe, for eksempel ved at det ble opplyst at det var innsendt en medlemsliste uten at det var blitt opprettet lokallag i USF, men det blir igjen en skjønnsvurdering. RU anser at forutsetningene her ideelt sett burde vært utdypet og at den innsendte medlemslisten burde vært nevnt, men finner ikke at dette gir grunnlag for noen disiplinære forføyninger mot Dag Danielsen.

Hva angår henvendelsen til Lotteri- og stiftelsestilsynet om informasjon i saken, fulgte Danielsen som generalsekretær opp et vedtak fra sentralstyret 17.04.2008 da han rettet en henvendelse dit. RU anser at Hardersen, som medlem av NSF og part i saken, ideelt sett burde fått beskjed om at sjakkkontoret/sentralstyret var i kontakt med Lotteri- og stiftelsestilsynet om en sak som åpenbart angikk ham. Som et generelt prinsipp bør den/de berørte personene informeres dersom sjakkkontoret/sentralstyret gir beskjed til utenforliggende tilsyn/organisasjoner om pågående disiplinærsaker eller mulige disiplinærsaker. Så langt mulig burde den/de berørte også da få kopi av relevante dokumenter knyttet til dette. Dette prinsippet bør følges også ved eventuelle lignende saker mot andre medlemmer av NSF/USF i fremtiden, men selvsagt bare innen de rammer som lovverket for politietterforskninger og forvaltningsrett setter. Kjent materiale gjør det ikke mulig å konkludere endelig om det var en kritikkverdig forsømmelse at Hardersen i denne konkrete situasjonen ikke fikk denne informasjonen.

Danielsens etterfølger i NSF, Liv Mette Harboe, var ansatt på sjakkkontoret i overnevnte periode, men tiltrådte først som generalsekretær etter overnevnte hendelser. Hardersen har

ikke hatt noen innsigelser mot hennes håndtering av saken, men har tvert i mot oppfattet denne som svært ryddig. RU ser heller ingen grunn til kritikk av henne. Det samme gjelder NSF's nåværende generalsekretær Geir Nesheim, som tiltrådte flere måneder etter kongressvedtaket i 2013. Saken gir således ikke grunn for noen kritikk av de nåværende ansatte ved NSF's kontor, uansett hvordan man vurderer over omtalte hendelser fra 2007-08 og Danielsens håndtering av dem.

Avsluttende merknader

Når vi har blitt pålagt utredning av denne saken, finner RU det på sin plass å heve blikket fra et fokus på NSF's rolle, for å avslutte med noen betraktninger rundt ulike aktørers språkbruk i saken og veien videre. Blar man tilbake på internettinnlegg, brev o.l. og ser på hva som har vært påstått eller antydning av ulike aktører til ulike tidspunkter i denne saken, har den ikke vært noe eksempel til etterfølgelse. Det er forståelig at Hardersen reagerte sterkt på blant annet å bli beskyldt for å være en "kriminell svindler" og "kjeltring". Slike karakteristikk av ham må også innenfor sjakkmiljøet nå kjennes døde og maktesløse. Hardersen er frifunnet av rettsvesenet og har en selvsagt rett til å bli behandlet som det.

Ved eventuelle lignende saker i fremtiden er det å håpe at aktører i lokale sjakkmiljøer, med og uten tillitsvern, i offentlige debatter legger seg på en mer moderat språkbruk. Det er forståelig at aktører fra sjakklivet ellers følte behov for å understreke at medlemsregistreringsmetoder a la de som her ble omtalt i media, ikke er vanlig og ikke er akseptabelt i sjakken. Det er imidlertid fullt mulig å si det uten dermed å ta i bruk den type personkarakteristikk som tidvis har versert her, og uten at man forskutterer konklusjoner om pågående etterforskninger.

Samtidig har en medvirkende årsak til at saken har skapt de sår og vekket de vonde følelser den har, åpenbart også vært skarpe utsagn fra Hardersen og noen av hans støttespillere. Et enkelt eksempel så man endog i papirene til fjorårets kongress, hvor Hardersen flere steder omtaler Jan S. Berglund som en "terrorist" og beskyldte ham for å ha skrevet "et manifest" – et ord som Berglund så langt kjent aldri selv har brukt, og som i vår tid åpenbart vil gi sterkt negative assosiasjoner for mange. Også fra Kjell Johannessen, som ved en rekke anledninger har fremført sterk kritikk mot NSF knyttet til Hardersens sak, er det flere eksempler på sterk ordbruk om meningsmotstandere. Det foreligger slik sett fra begge sider i saken mange eksempler på sårende og upassende språkbruk.

RU har forståelse for at denne saken har vært en stor belastning både for Hardersen og ulike andre involverte i saken. Når vår kjennelse nå blir noen kritiske kommentarer til måten saken er håndtert på fra ulike sider, men ingen disiplinære forføyninger mot noen enkeltpersoner verken i eller utenfor NSF's sentralstyre, håper vi alle sakens aktører omsider kan forsone seg med dens avslutning og se fremover. Det står igjen en sak uten noen skyldige, men som likevel over en årrekke har virket negativt på sjakkmiljøet særlig i Finnmark.

Det er å håpe at denne triste saken nå kan gå over i historien, og at alle aktører fra den heretter kan respektere hverandre nok til at man under fremtidige sjakkarrangementer kan møtes og omgås på vanlig måte og med en god tone. Saker som denne bør en dag få en ende, før de ødelegger for mange

år for involverte aktører. I denne saken, så langt den er kjent og kan kartlegges, bør den dagen etter RUs mening være dagen for årets kongress.

For RU

Hans Olav Lahlum

Eirik T. Gullaksen

Arne Tjølsen

Gjøvik/Bergen, 11.07.2014